

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Quæstio 2. Vtrùm in re Venerea detur parvitas materiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

ne, inducere ad peccatum veniale, quam corporaliter occidere, quia illud majus homini detrimentum est, quam mors corporalis, quod negat Vasquez cum communi Doctorum.

14. Aliam solutionem invenies apud Sanchez lib. 1. de Matrim. disp. 5. nu. 25. ubi contra Navarrum asserentem, eum qui promississet liberaliter unum sacrum animo se obligand, peccatum mortaliter, si omittat, eo quod detrimentum spirituale ex omisso sacro, est magnum, graviusquæ quocumque temporali, sic scribit. Sed rigida, & minus vera est opinio: non enim damnum spirituale conferendum est cum temporali, aliis promittens semel oratione Angelicam, & omittens peccaret mortaliter, & similiter consulens veniale: damnum enim illatum ex omissione illius orationis, & ex veniali admissio, cum spirituale sit, antefertur cuiusque temporali. Quare ad judicandum, an sit damnum grave, conferendum est temporale cum temporali & spirituale cum spirituali. * Hæc Sanchez, cui consentit Fagundes in quinque præcep. Eccles. præcep. 1. lib. 3. cap. 8. n. 12. & sequentibus. Cæterum hæc solutio, niad præcedentis fundamentum referatur, difficultatem non evacuat, cum nulla congrua reddatur ratio, cur damnum spirituale cum temporali comparari non debeat, ut inde eius gravitatem appendere possimus.

QVÆSTIO II.

Utrum in re venerea detur paritas materiae?

1. Patrem affirmativam teneunt Joannes Sanctius in Selectis, disp. 21. nu. 19. in fine, & n. 25. Navarrus cap. 3. qui de Peccatis, disp. 1. n. ult. Villalobos, & Malderus: & faciunt Freitas, Miranda, & alii, quibus citatis subscribit Caramuel in Regul. S. Benedicti, disp. 69. n. 1502. & Basilæus in floribus, verb. Luxuria, num. 19. apud Caramuelem in Theologia Fundamentali, fol. mibi 595. nu. 1213. dicens: * Ubi levis quædam distillatio, & spirituum commotio procuraretur, excusaretur à mortali id procurans ratione parvitatis materiae, cessante pollutionis periculo. * Thomas Hurtado tom. 1. variar. Resol. tract. 4. cap. 8. resol. 35. num. 399. ubi ait: * Negari non potest, valde probabile esse, dari parvitatem materiae in rebus veneris, & pluries id repetit resol. 65. §. 2. num. 922. & §. 3. num. 932. & 934. & 935. ubi sic: Ut autem id, quod sentio, dicam, supposita sententia probabilis, quod detur paritas materiae, tum in materia luxuria, tum in materia sollicitationis, &c. * Porro in addit. ad Dybia Regularium, verb. Sollicitare feminas, num. 4. ubi sic: * Habet hic locum ad excusandum parvitatem materiae, sicut & in omni alia materia. Unde si Confessor dicat Leminae verba levia, vel aliud signum, vel opus leve faciat indicativum amoris lascivi, quæ verba ad iudicium prudens viri, nec sint peccatum mortale, nec sufficientia ad persuadendum, credo, quod talis Confessor non sit accusandus. * Quos sequitur Marchantius in Horto pasc. cap. 6. respons. 13. ubi de osculis loquens, inquit: * Si hanc in transitu, licet voluptas aliqua capteretur, &c. posse secundum opinionem multorum veniale id judicari, ob parvitatem materiae. *

2. Eandem sententiam defendunt M. Soto de Doctrina Christiana, fol. 26. M. Samuel Lublinus in Sum. verb. Osculum, nu. 3. ubi ait: * Inter solutos, quamvis ejusdem sint sexus, mortale crimen est osculari, &

tangere ob solam veneream delectationem ex humilimodi actibus confluentem, nisi parvitas materiae excuset, * M. Zanardus in Direct. 1. part. de Sacram. Matrim. cap. 41. §. 28. ubi inquit: * Oscula, tactus, & verba obscena non erunt mortalia inter solutos ex parvitate materiae, vel consensus, quia levis est tactus, vel parva distillatio. * Pro eadem militat Illust. ac Rever. P. M. Arauxo Episcopus Segovienfis, ut testatur Diana part. 7. tract. 11. resol. 28. ubi alios Autores citans, concludit: * Hanc etiam sententiam, quod videlicet in rebus veneris detur parvitas materiae, præter Autores à me alibi citatos, tenet novissimè contra me nominatim insurgens sapientissimus M. Franciscus Arauxo Dominicanus, sacre Theologiae professor in Academia Salmanticensi in suis eruditis commentariis in primam secundæ D. Thomæ. * Sic Diana: quam sententiam probabilem putat Bonacina de Matrim. quæst. 4. punct. 8. nu. 17. quia contrariam, quam sequitur, tutiorem vocat. * Secunda sententia, inquit, affirmat, dari posse parvitatem materiae in re venerea. Ità Armilla, Navarr. Sanchez. In praxi tamen tutior est, & consulenda prima sententia. Et infra: * Ex dictis colligitur secundò, tutius esse in praxi asserere, quamlibet distillationem seminis voluntariam cum carnis commotione esse peccatum mortale, ut patebit ex dicendis punct. 10. num. 13. * Sic Bonacina, quibus opinionem, quam deserit, probabilem censuisse satis constat: quapropter pro illa eum adducit Basilæus ad supra, cujus fide, illum citavit Amadæus in opusculo tract. de Peccatis, prop. 3. nu. 3. sicut & Diana, Magistrum Arauxo verbis supra datis.

3. Sed ut minus bonam Vincentii Baronii, amice lector, non mireris, illius in Amadæum stomachum ribi aperiam, quem infidelitatis redarguens, sic impetit disp. 1. sect. 1. fol. 27. * Ex duobus (inquit) agnosce, quæ fide reliquos citet. Bonacina laudat quæst. 4. de Matrim. quo loco nil ad rem, &c. Quod verò refert ex Diana, contra se nominatim insurrexisse Franciscum Arauxum Dominicanum ex primo Salmanticensi professore factum Episcopum, quod videlicet, in rebus veneris negaret parvitatem materiae, hoc omnem fidem superat, &c. Ab Arauxo fuisse hæc de causa Dianam nominatim impugnatum, in hac ferè unica controversia, D. Thomam sequutum, & quæ credat de assertore D. Thomæ acerrimo, & fidelissimo discipulo! *

4. Verum satius fuisse Baronio fidem Dianæ viro eruditissimo non denegasse, quam invidiam, tot in illum verborum strepitu, & jactantia, sibi conflasse: de mente Bonacinae dixi satis, de sententia discipuli D. Thomæ dubitare non licet. Legas quæso Magistrum Arauxo 1. 2. quæst. 74. art. 10. dub. ultim. num. 52. fol. 388. in editione Salmantina, anno 1638. & luce meridiana clarius invenes, Dianam, loco ab Arauxo citato, nempe 4. part. tract. 4. resol. 36. parvitatem materiae in re venerea cum D. Thomæ denegare. E contra verò Magistrum Arauxo, etsi acerrimum, & fidelissimum D. Thomæ discipulum, Magistrum opinionem in hac parte deseruisse. Legas, rogo iterum, Magistrum Arauxo loco supra citato, ubi postquam limitationem quandam laxiori aliorum opinioni, à Diana adhibitam, approbavit, sic ait: * Quam limitationem, & cautelam libenter admittimus: (attende) sed non illam, quam ipse respuit, nimirum non esse admittendam in hoc genere peccati, scilicet, libidinis, parvitatem materiae excusantem à mortali culpa. Mirum namque esset in omnibus aliis generibus peccatorum, scilicet, sacrilegii, mendacii, injustitiæ, furti, &c. dari parvitatem mater. &

non in genere libidinis, ut statim dicemus. * Et infra §. *Secundum* est, de oculis loquens, sic scribit: * Possunt ejusmodi tactus esse leves, & leviter habiti, & tamen eorum delectatio per se intenditur ab operante, & aliàs sit turpis, & libidinosa, tamen est modica, & levis materia in genere turpis delectationis: sed in aliis generibus peccatorum mortalium, ex objecto modica, & levis materia excusat actum à culpa mortali, ergo pariter in nostro casu. * Haec enī M. Arauxo Episcopus Segovienfis. In cujus sententia duo expendo. Primum expressè admittere parvitatem materię in re venerea. Secundum non solum exulare à lethali tactum manus, & leviores alios actus ob delectationem veneream directè intentam, ratione parvitatis materię, sed etiam oscula leviter habita propter delectationem turpem, & libidinosa ex illis confurgentem.

5. Adhuc alii, absolute loquendo venerunt de delectationem, quæ ex oculis confurgit, et si directè intentionem, non refunderemilitiam gravem, deficienter finitæ alia intentione, qualis eſſet, ſi haberentur ob delectationem copula, vel aliarum ſpecierum luxuriz. Cuius ſententiæ fuerunt Martinus de Mag. ſtri. & Gabriel, apud Sanchez de *Matrim. lib. 9. diſp. 46. n. 6.* qui pro hac ſententia referunt etiam M. Umberti quinque Generaleſ Ordinis Prædicatorum in *expoſit. Regula D. Auguſtini, cap. 7. ſexta partiſ de caſtitate*, & M. Chryſoſtomum Jabelum *lib. de Philoſophia Chriſtiana 2. part. tract. 7. cap. de impudicitia, nu. 20.* Quoſ ſequitur M. Petrus de Ledefm. in *Sum. 2. tract. 7. cap. 19. conſul. 4. ubi ſic*: * Los oculos entre los folteros de luyo ſon pecado mortal, ordenados al acto carnal libidinof. Ordenados a eſte acto, no fon de luyo pecado mortal. La razon es porque los oculos, como ya queda dicho, tienen la malicia de la fornicacion; luego ſi ſe ordenan a ella ſon pecado mortal; ſi no ſe ordenan a la fornicacion, no tienen razon de pecado; porque les viene el ſer pecado de eſte fin. * Ejuſdem ſententiæ (inquit Thomas Sanchez ubi ſupra) videtur D. Antonius, Nider, Margarita Cort. flor. Emanuel Rodriguez, & paulo ante) & clareſcenti eſſe probabilem M. Sorus in *4. diſp. 34. q. 1. art. 2. ad finem, verſ. Ex quo ſci.* Soti verba ſunt: * Non p. ſunt laſcive ſe amplecti, aut impudice tangere, aut carnaliter oſculari, quaſi tactus, & oſcula per ſe, ut verior habet opinio, ſunt mortalia, ſi inter veros conjuges. * Et videtur aſſentire M. Viſitoria, ut teſtatur M. Joannes de la Cruz in *Director. 6. præcep. dub. 2.* & alii.

6. Ad hanc opinionem in stabilendum ; præsidium vocatentarunt ex D. Thoma 2.2. *quest. 154. art. 4. in corpore*. Ubi postquam dixit, oscula, & amplexus secundum suam speciem, & rationem non esse peccatum mortale, subiicit : * *Allo modo dicitur aliquid esse peccatum mortale ex sua causa, sicut ille, qui dat eleēosynam, ut aliquem inducat in hæresim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam*. Quod exemplo videtur inquirere, horum actuum malitiam gravem ab intentione operantis dependere. Quod clarius infra explicat, dicens, hanc intentionem ferri debere in actum fornicationis, vel in talis actus (aut aliarum specierum luxuriæ) delectationem. * *Dicitur est* (inquit) *quod consensus in delectationem peccati mortalis est peccatum mortale; & idēd cum peccatorio sit peccatum mortale, & multo magis aliæ luxuriæ species; consequens est, quod consensus in delectationem talis peccati sit peccatum mortale, & non solum cor talis in actum : & idēd cum oscula, & amplexus huiusmodi propter delectationem huiusmodi*

fiant; conueniens est, ut sine peccata mortalia: sic
solum dicuntur libidinosi. Unde secundum quod
libidinosi sunt peccata mortalia. * Ergo si non
ob delectationem actus fornicationis, vel
specierum luxuriae, mortalia non erunt.

7. Quibus facit explicatio M. Azuajo i. 2. quæ
art. 10. & ultim. n. 53. Ubi ait. "D. Thomas tra-
la posse considerari in quantum ordinatur ad
fornicationis, & in quantum ordinatur ad
lectationem ejusdem actus fornicationis, vel
liter, vel concumitans. &c."

* Et consonare videtur ipse Angelicus Doctor in
scripto super libros sent. lib. 4. c. 4.

§. I.

*Vera sententia duplici conclusione
exponitur.*

8. **S**icut prima: oscula, & amplexus libidinosi
ut iam non fiant ob delectationem concubitus
seu pollutionis, vel alterius actus luxuriosi, adeo
est ubi illam delectationem veneream, quæ
confluit, sunt per eam mortale. Hæc conclusio
omnino certa, & contraria illam habet probatio-
nis speciem, & novissimè damnata est, ut con-
stat à Alexandro VII. die 8. Martii anno 1666. &
quod fuit reprobata à Clemente VIII. & Paulo
V. Inquisitoribus fidei illam defendentes decessit
iusserunt: ut refert P. Thom. Sanchez lib. 1.
cap. 6. num. 12. Ubi fit: Quod si veneream
delectationem, quam liberos de matris dignitatem
esse verissimam, nempe amplexus, oscula
libidinosa, quævis sula veneræ delectatio, quæ
ipsi sentitur, placeat, excludo alioquin neque
illam esse mortalem, & contrariam ad aliquem
sacri temerariam, & erroneam; hodie appro-
bata est à Summis Pontificibus Clemente VIII. &
Paulo V. Inquisitoribus fidei denunciat iussit.

afferentem in illis non committi. erit enlethale. * Hæc Sanchez. Et ante illum hanc opinionem gravi certura notatur nonnulli, quod ipse refert *disp. 46. citata ex lib. 9. de matrim.* Ubi Navarra dicit, esse falsam, & forte temerariam: Corduba esse erroneam, & Tabiena, oppositam esse de fide.

9. Ad evidentiam igitur hujus verissimæ, & communis sententiæ præmitti oportet, duplicem in oculis, & tactibus delectationem reperiri: aliam sensibilem, aliam veneream: sensibilis dicitur, quæ insensu tactus percipitur ex contactu tederitudinis, & molli rei objecti: quæ quidem delectatio semper conjuncta est cum ipsis oculis, vel tactibus, quia naturaliter, & proximè ex ipsis resultat, etiam si propter benevolentiam, aut propter necessitatem fiatur: hæc delectatio non est venerea, sicut nec delectatio, quæ placet visus proprii corporis, vel aliam quæ tactus rei blandæ, sicut & visus rei pulchræ, naturaliter delectant organa visus, & tactus. Sic cum Tabiena verbi Cogitatio, q. 8. num. 9. tradunt Sanchez lib. 9. *disp. 46. num. 5. & 20. Salas 1. 2. tom. 2. quæst. 7. 4. trad. 3. disp. 6. sect. 0. num. 1. 9. Et dicens, esse sententiam D. Thomæ Araujo 1. 2. quæst. 7. 1. art. 10. dub. ult. pro qua citat ex sua familia Umbertum, Viguierum, D. Antonium, & Sylvestrum; & est communis Thomistarum, illamque Vincentius Baronius in A. madæum, fol. 83. 85. 108. & 109. (ex Carmel. 130. 5. Exalceatis Salmanticensibus tom. 1. in 1. 2. *disp. 10*) fuisse defendit, dicens, delectationem hanc distanti per omnes sensus, & partes corporis, quatenus ex primis, & secundis elementorum qualitatibus, ex lenitate, & mollietate rerum sensibilem affliguntur, præcipuis conveniunt: * Hinc (inquit) vocamus delectationem naturalem per omnes corporis partes, nec secretioribus exceptis, & effluam, quæ ut monet D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 4. expers est boni, aut mali moralis, indifferens ad utrumvis, quæ indifferens inanimata, & velut necessitudo sensibus præcipitur, ad motum sensibilem. * Hæc apud Baronium supra, qui subnectit: * Hanc delectationem, quæ quæque corporis parte percipitur, innoxiam esse in hilum mali habet contactu cuiusquam rei, quamlibet molli, & teneræ, quæ cum quæque corporis parte, nisi accedat provocatio aliqua seminis, & periculum, aut appetitus illud spargendi extra conjugii usum. * Sicille.*

10. Delectatio autem venerea, & libidinositas dicitur illa, quæ provenit ex feroci humoris, aut seminis, aut spirituum subservientium generationi, motu, quæ sentitur in carne circa partes libidinosas, seu in humis, & renibus, ut cum Salmanticensibus explicat Beronius supra, & cum Cajetano, & Tabiena, Thom. Sanchez lib. 9. *disp. 46. num. 5. & alii*, quos suppreffo nomine refert S. ubi supra num. 14. in fine. Et sumitur ex C. Seno lib. 14. de usufructu, cap. 9. & 10. Ubi ait: * Sed delectatio venerea est, quæ in carne confurgit ex motu humoris feroci incalescentis per commotionem spirituum generationi deservientium. * Cui consonat Augustinus lib. 14. de Civitate Dei, dicens, in re præsentem libidinem esse illam, quæ obsequia partes corporis excitantur.

11. His positis: certissima sententia est, oscula, amplexus, & tactus, (etiam non turpiorum) si venerea, si libidinositas sunt, esse peccatum mortale, etiam si ab operante ad ulteriorem delectationem non referantur, quam ad illam, quæ ex ipsiusmet insurgit, per spirituum subservientium generationi motum. Ita docet Sanctus Thom. in disputatis, quæst. 15. de luxu-

ria, art. 2. ad 18. Ubi sic: * Dicendum, quod tactus, amplexus, & oscula in quantum ordinantur ad actum fornicationis, consequuntur consensum in actum: in quantum autem ordinantur ad solam delectationem, consequuntur consensum in delectationem, qui est peccatum mortale. * Ergo juxta D. Thomam delectatio venerea, quæ ex oculis insurgit, etsi sola intendatur, vel voluntarie admittatur, refunditur illa gravem malitiam. Nec ejus mentem percelluerunt, qui aliter exponere moliti sunt. Idem probat Cajetanus ex 2. 2. quæst. 154. art. 4. Ubi dicit D. Thomas inquit, consensum in delectationem fornicationis, & non solum consensum in actum esse peccatum mortale, sub voce delectationis fornicationis, omnem veneream comprehendit. In quibus locis nullo modo sibi contradicit D. Thomas, nec sententiam mutat, vel retractat, ut ei opponit M. Luthovius Lopez 1. part. instruct. cap. 295. 8. igitur pro explanatione, dicit: * Circa hanc questionem non omnino conveniunt Doctores, nam Cajetanus hic, atque Sylvestri tenent partem affirmativam, nempe esse peccatum lethale, quam hic D. Thomas sentit, ubi videtur auctore, & retractasse sententiam contrariam negatvam, quam tenuerat in quæst. de malo, quæst. 15. de luxuria, art. 2. Hæc M. Lopez: Quibus nisi à veritate magis alienum, ut conatibus locis constat. D. Thomam sequuntur communiter Theologi. Quos recensere otiosum est.

12. Suadetur primo ex Paulo ad Galatas 5. ubi postquam præmiit, opera carnis esse inmunditiam, & impudicitiam, subdidit: *quæ talia agunt, Regnum Dei non possidebunt.* Sub impudicitia autem comprehendit oscula, amplexus, & tactus libidinosos, est communis Sanctorum Patrum, & Theologorum sententia, cum Lyra ibi, & D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 1. ad 5. & ita expressè tradunt Ambrosius, & Cyprianus, quorum verba referunt Sanchez, & Salas supra. Secundo probatur, quia oscula, & venerea, sunt media à natura proximè ordinata ad motum feroci humoris, vel seminis, in quem vehementer influunt, tantaque in corpore voluptatem excitant, ut periculum pollutionis frequenter annexum habeant: ergo delectatio venerea, quæ ejusmodi operationes subsequitur, gravissima est, infra delectationem copulæ. Confirmatur, quia ut benè docet Cajetanus 2. 2. quæst. 154. art. 5. Præfata delectatio est principium, aut pars delectationis actus consummatus: actus enim fornicationis, vel pollutionis est totum quoddam successivum, sicut & motus feroci humoris, qui effusione terminatur: ergo delectatio horum actuum, utpote subsequens motum, verè successiva est, atque adeo cum ejusdem rationis sit pars illa delectationis venerea, quæ primo excitatur, quando motus incipit cum altera, quæ ejus continuatur onem, & terminationem subsequitur, sit plenum, delectationem veneream osculorum, & tactuum ejusdem esse malitiæ cum delectatione fornicationis; eandemque esse delectationem continentem, solumque distinguui ut partem à toto homogeneam. Quapropter oscula, & tactus libidinosi communiter dicuntur fornicatio inchoata, ut rectè ait P. Vazquez tom. 4. in 3. part. quæst. 91. art. 1. dub. 5. num. 33. & 1. 2. tom. 1. *disp. 75. cap. 2.* Et qui confertur in delectationem hominum actuum, censetur consentire in delectationem concubitus. Ut Doctores omnes timorati quærentiunt.

12. Obiicies: delectatio non est mala, si mala sit operatio unde capta, ut scilicet oscula, & amplexus, & tactus.

cundum se, non sunt operatio mala, ergo non est mala delectatio, quæ ex ipsis captatur. Consequentio est legitima: minor expressa D. Thomæ, & discipulorum ejus, ubi supra. Majorem tradit expressè Angelus Præceptor in 2. sent. dist. 24. quest. 3. art. 4. in corpore, dicens: * Unde si operatio est per se bona, & delectatio est per se bona, & contrariò. * Et in 4. dist. 31. q. 2. art. 3. * Secundum Philosophum in 10. Ethicor. idem judicium est de delectatione, & de operatione, quia operationis bonæ est delectatio bona, & malæ mala. * Ergo cum oscula, & amplexus, operationes sint indifferentes, delectatio ex illis capta indifferens erit. D. Thomæ vestigia premunt discipuli Sorus in 4. dist. 31. q. unica, art. 3. concl. 1. * Delectatio (inquit) de se neque bona, vel mala est, nisi ratione operationis unde capitur: concubitus autem conjugalis de se non est operatio mala, ergo neque delectatio illi adjuncta: quare electio hujusmodi delectationis non est ex genere suo mortalis: * cui consonat Cajetan. 2.2. qu. 134. art. 2. §. Quo ad secundum multi. Ubi inquirens, cur in mulieribus seminata voluntaria, extra concubitus naturalem, sit peccatum mortale: * Delectatio in bonitate, & malitia morali sequitur operationem, & idè oportet, si delectatio sit mala moraliter, quod seminata illa sit mala: ridiculum enim est dicere, quod delectatio secundum se est mala. * Ergo cum oscula, & amplexus secundum se mala non sint, necessario videtur inferri, nec delectationem subsequentem esse malam.

3. Hoc argumentum nonnullis multum negocit facessit. Respondet Baronius ubi supra fol. 86. oscula, & amplexus secundum se esse mala, cum quis delectationi, ad quam ex fine operis ordinantur, adhæret. Verum hoc est, principium supra jactum delerere, quia probat, operationem esse malam ex eo, quod delectatio mala sit: principium verò, quod ex Aristotele jecit D. Thomas, & cum eo alii Thomista (quorum verba supra dedimus) oppositum suadet, nempe delectationem esse non posse malam, quia operatio, quam consequitur, mala non est. Dicere autem delectationem secundum se esse malam; ait Cajetanus supra * esse ridiculum. * Præterquam quod responso Baronii terminorum repugnantiam involvere videtur, nam si oscula, deficiente adhæione voluntatis ad delectationem ex ipsis confurgente, non sunt mala, verè secundum se talia non sunt. Unde ergo adhæio illa voluntatis malitiam sortietur? Non explicat. Respondet ergo cum Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disput. 46. num. 20. ex principio Philosophi, & D. Thomæ solum inferri, delectationem sensibilem, quæ immediatè, & naturaliter consequitur osculum, & tactum, ortam ex propositione objecti sensibilis ad sensum, de qua egimus supra num. 9. non esse per se malam: quod tenent J. I. Iust. ac Reverend. P. M. Araujo Episcopus Segoviensis. M. Soula, & alii, quos citatos sequitur Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia tract. 3. cap. 3. resol. 27. M. Candidus tom. 1. disput. 11. dub. 2. D. Antonius 2. p. tit. 5. cap. 1. §. 9. M. Zanardus in direct. 1. 2. in explicat. 6. & 9. præcepti, §. 13. vers. Quinto deduco. Ubi sic: * Quoniam omnis delectatio tactiva, ut tactiva, & sensitiva est, non convenit homini ut homo est, sed ut animal est, & sic ei non convenit peccare; idè si quis delectetur in osculo pulchræ manus, faciei, vel gratioris, & similiter in tactu mollis carnis, ejusque sit partem, exclusis consensu expresse, interpretativo, & periculo consensus, (in delectationem scilicet veneream) non censet peccatum; * Sic ille. Item Navarrus in Manuali, cap. 16. num.

11 Fr. Franciscus Pichon in tom. de Matrim. disp. 7. fol. 325. Sylvius, & alii apud Dianam 4. part. tract. 4. fol. 136. Quos sequitur Vincentius Baronius in operis tra. Amadeum, fol. 108. & 109. Verbis ex illo iuratis num. 9. ubi hanc delectationem sensibilem omnes sensus, & partes corporis diffundi aliter, & non esse veneream, sed naturalem, & quædam corporis parte excipitur, innoxiam esse. Hanc operaturalem esse admittimus, qualis sit operatio tactiva extra statum matrimonii: secus verò delectationem veneream, quæ remotè ex osculis, & tactu derivat, & proximè ex operatione alia, nempe ex concubitu: hæc enim delectatio operationem naturalem matrimonii graviter prohibet, & turbatur; ac proinde nequit non illius gravem turbari. Unde fit, argumentum num. 12. confectum, quod concludere contra Cajetanum tom. 1. opus 1. q. 1. qui, delectationem illam sensibilem osculi, & tactu naturaliter subsequatur, dicere esse veneream: quæ sibi non constans videtur sequi Vincentium de Matrim. fol. 87. dum ait: * oscula, & amplexus propriè delectationem tactus cum non sua esse peccata moralia. * Cum tamen fol. 85. prædixisset: * qui concubitu ratione afficeretur osculo mulieris, non damnetur peccati. * Quod iterum tradit fol. 108. & 109. ubi innoxiam pronunciat ejusmodi naturalem delectationem, ut ejus verba num. 9. data præferantur.

§. II.

Confectaria ex prima conclusione.

14. EX hæcenus dictis aperte constat, oscula, & amplexus libidinosa inter omnia delicta nequire à noxa lethali eximi. Restat verò examinandum, an eadem inter sponsos de futuro officiantur malitia? Negat M. Bartholom. de Mediana Sum. cap. 14. §. 18. M. Ludovicus Lopez 1. part. v. struct. cap. 54. M. Fumus verb. Impudicitia, num. 2. M. Bartholom. & Petrus de Ledema, M. Tabien. Monochius. Veracrus, Fillarctus, & nonnumeri alii, qui sequuntur Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 46. num. 48. Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. disp. 6. fol. 16. Navarrus, Volcutus, Sayrus, Avelia, Joannes de la Cruz, & alii, quos refert Verricelli tom. 3. quest. 30. d. 1. 4. quest. 23. Bonacina, Reginaldus, Molitius, Valalobos, & alii, quos refert, & sequitur Dianus tract. 4. resol. 131. & est ferè communis opinio: Contra anreliquas fuit Eminentiæ. Cajetanum sum. 1. part. Sponsorum peccata. Ubi sic: * Oscula, & amplexus inter sponsos, si delectationis causa fiant, affectum materiali inchoante, absque impudicitia tamen, venia sunt, quia sicut sponsa inchoative est sponsa, ita delectatio venerea conjunctionis carnalis inter eos inchoative permittitur inter eosdem. * Constat enim oscula delectationis causa facta non nisi inchoatè venereæ delectationis importare. * Sic Cajetanus ibi, & secunda secunda loco supra citato, qui sequitur Navarrus in Sum. Latina, cap. 16. num. 121. censens: * Quæ singularis determinatio fuit Carli Cajetani 2. 2. quest. 154. art. 4. * Ante Cajetanum enim (ait Rebellus part. 2. lib. 3. quest. 19. fol. 2.) nullus ex Patribus, vel Scholasticis Doctoribus prædictus, qui à peccato mortifero oscula, & tactus venereæ delectatione captatos excuset.

15. Moventur Authores citati ratione à Cajetan. do superius attacta, quia sponsalia sunt quedam

choatio matrimonii: ergo sicut hoc eximit à lethali copulam, venerea delectationis causâ habitam, ita sponsalia excusabunt oscula, & alios tactus, (dummodo turpiorum non sint) quæ sunt inchoatio copulæ, et si venerea delectationis causâ habeantur.

16. Cæterum contraria sententia sustinenda est, quam sibi contrarius tenuit Cajetanus in *sum. verb. Impudicitia*. Ubi sic scribit: *Impudicitia, qua homo tactibus, osculis, seu amplexibus vacat libidinose, hoc est, delectationis sensibilis, quæ ibi sentitur, causa, etiam si nullum intendatur aliud opus, &c. si horum aliquod sic fiat à non conjugibus, peccatum est mortale: dicente Apostolo ad Galat. 5. *Quod impudicitiam agentes Regnum Dei non consequentur*. *Erit enim, *verb. Osculum*, dicens: *Osculum benevolent æ bonum, & laudabile est, juxta morem patriæ: osculum verò libidinis, nisi inter conjuges, est peccatum mortale. *Ergo juxta Cajetanum oscula libidinosa inter sponsores de futuro sunt peccatum mortale: conjuges enim non sunt. Ideo ita expressè tenent Comitoli *lib. 4. respons. quæst. 20. num. 4.* Gaspar Hurtado *de matrim. disp. 10. diff. 10. num. 48.* Rebellus ubi supra *part. 2. lib. 3. quæst. 19. sect. 2.* Paludan. Sotus, Cortadus, Pedraza, & alii apud Salas supra, Rodriguez *tom. 3. sum. cap. 102. num. 1.* & plures alii.

17. Probatur primo ex Apostolo cap. 5. ad Galat. quo Cajetanus nititur ubi supra, quia omnis fornicator, aut immundus non habet hereditatem in Regno Dei: immunditia autem, juxta communem Sanctorum PP. expositionem, oscula, amplexus, & tactus libidinosos inter non conjugatos comprehendit: ergo cum Apostolus universaliter loquatur, intelligendus est de omnibus non conjugatis, à qua universalitate sponsi de futuro excludendi non sunt. Secundo, quia delectatio venerea osculorum æquæ est inchoatio delectationis copulæ, ac delectatio venerea tactuum impudicorum, quæ abque ejus periculo, aut ulteriori consensu, inveniri etiam potest. Atqui delectatio tactuum impudicorum, omni etiam periculo secluso inter sponsores de futuro, est peccatum mortale, ut tradunt communiter Theologi, & ipsi met Doctores supra citati, Cajetanus, Navarrus, Lopez, Grassius, & Bart. & Petrus de Ledesma, & alii, quos sequuntur Thom. Sanchez, & Salas locis supra citatis: ergo & delectatio venerea osculorum: quamvis enim horum delectatio minor esse dicatur, utraque tamen æquæ participat prædicatum inchoatæ copulæ: ac proinde ratio ista utrique, vel neutri patrocinari debet, maxime cum Authores contrariæ sententiæ oscula libidinosa inter sponsores de futuro non ex parvitate materiæ, sed virtute contractus spontalitii à mortali peccato excusent.

18. Tertiò, quia ut multis probat Cajetanus 2. 2. quæst. 154. art. 4. & ex illis refert, & approbat Baronius fol. 87. consensus in delectationem veneream osculorum, est consensus in delectationem fornicationis, quia licet ab eo, verò ejusmodi actus exercet, aufertur relatio ad congressum, & futuram illius delectationem: tamen osculum ipsum libidinum ex se ipso ad illam ordinatur, & delectatio venerea osculorum est initium, & pars, & ejusdem ordinis mortalis cum delectatione copulæ: atqui extra statum conjugii consentire in delectationem præsentem concubitus postea futuri modo excogitati, est peccatum mortale, etiam sponsores de futuro, ut contra Victoriam, & Medinam docent Navarrus, Grassius, Ludovicus Lopez, Rodriguez, Vega, Cor-

duba, & Vazquez, quos citatos sequitur Thom. Sanchez supra disp. 47. (quod respectu delectationis concubitus præsentis est de fide:) ergo oscula inter sponsores de futuro propter solam delectationem veneream sunt peccata mortalia. Confirmatur, quia ipso Cajetano testante (ut ait Baronius fol. 87.) *est expressa Sancti Doctoris mens, oscula, & amplexus propter solam delectationem tactus cum non sua esse peccata mortalia. *Ergo cum sponsa virtute contractus sponsalitii non efficiatur sponsi, nec sua dici possit, oscula inter ipsos, propter delectationem veneream à noxa lethali non eximentur. Confirmatur secundo, nam cui prohibitus est finis, prohibita etiam sunt media ex se ipsis ad illum ordinata, sed oscula libidinosa, ut fatentur Cajetanus, & Baronius supra, ex se ipsis ordinantur ad copulam sponsores de futuro prohibitam: Ergo hæc illis non licent, sed sub lethali æquæ, ac copula prohibita sunt.

19. Ad fundamentum contrariæ sententiæ respondeo, levis ponderis esse ad tam singularem opinionem intrudendam. Quia delectatio venerea osculorum penes magis, & minus distinguitur à delectatione copulæ, & hæc in illis continetur, ut finis in principio, vel ut totum successivum in prima sui parte, ut tradit Cajetanus ubi supra. Contractus vero sponsalium secus se habet respectu contractus matrimonii, ut est per se notum, atque adeo nequit ex illo argumentum desumi ad excusandas à lethali inter personas de futuro delectationes venereas osculorum, quas inter omnino solutos esse prohibitas dubitari non potest, & opposita assertio, ut minimum, ut scandalosa, ab Alexandro VII. ut supra diximus, damnata, & prohibita est.

§. III.

Judicium Authoris de parvitate materiæ in re venerea.

20. Secunda conclusio. In rebus venereis non datur moraliter, & practicè parvitas materiæ: physice verò, & speculative loquendo, negari non potest: Quia certum est dari quandoque ex parte objecti levem quamdam carnis delectationem veneream, qualis est illa, quæ ex tactu levi manus procedere solet; nam cum commotio spirituum quæ inde excitatur, levis ut in plurimum sit, gravem delectationem generare nequit. Præsens igitur controversia solum est, an illa delectatio, quantumvis modica, si deliberatè queratur, vel admittatur gravem malitiam in actum voluntatis refundat? Quod ex duplici capite provenire potest, vel ex eo quod ratione sui graviter prohibita sit, vel ratione alicujus periculi annexi. In quo Doctores dissentit Julius Mercorus, quem citatum sequitur Vincentius Baronius in *Amadeum* fol. 77. ex illis, delectationem veneream objectivam, quantumvis modicam, ratione sui prohibitam esse sub lethali. Quæ doctrina difficilis est, aliàs levis, & gravis delectatio æquæ prohibita forent, & consequenter sicut lex prohibens gravem delectationem, obligat sub mortali remove omnes causas ad luxuriam pertinentes, quæ notabiliter influant in gravem spirituum commotionem, prehiberet etiam sub mortali causas omnes, quæ in levem commotionem influxum efficacem præstarent: ut tactus manus, brachii vel-

chii vellicatio & similes, quas de culpa lethali dam-
nare, quando levis illa delectatio venerea nec pro-
curatur, neque voluntate admittitur, durissimum es-
set, nec ab ullo, quem viderim, Theologo concedi-
tur.

21. Dicendum ergo est, quancumque delibera-
tam voluntatem circa delectationem veneream in
carne, vel in appetitu sensitivo, quantumvis levem,
esse peccatum mortale, non quidem malitia deri-
vata à delectatione objectiva physice levi, sed à pe-
riculo annexo propter moralem impossibilitatem
distingueri practice, in re tam lubrica, materiam
levem à gravi. Ita expressit N. Rev. P. Generalis
Claudius Aquaviva in suo decreto, cujus sententi-
am omnes Doctores Societatis amplectuntur, qui
constanter defendunt, non dari parvitatem mate-
rie in re venerea, neminemque ex hoc capite, si dele-
ctatio deliberatè quaesita, vel admissa sit, à peccato
mortali excusari posse. Ita docent Rebellen de *Inst.*
part. 2. lib. 3. quest. 10 Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 8. n. 58*. Fil-
liucius, P. Layman, & alii, quos refert, & sequitur,
Busembaum in *Theolog. mor. lib. 3. tract. 4. cap. 2. dub. 1*.
Tamburinus in *Decalog. lib. 7. cap. 8. §. 1. n. 8*. P. Vazq.
1. 2. tom. 1. disp. 115. cap. 2. num. 5. & reliqui Authores
Societatis, quos sequuntur innumeri alii, quos citat,
& sequitur Diana, *p. 3. tract. 5. resol. 1. & 89. part. 4.*
tract. 4. res. 136. §. Notandum, & part. 5. tract. 5. resol. 5.
& 9. part. 7. tract. 11. resol. 28. & part. 11. tract. 1. resol. 25.
& tract. 6. resol. 53. & contrariam gravi censura no-
tant recentiores, P. Antonius de Escobar in 2. edit.
Lugdunensi Theolog. mor. tract. 1. exam. 8. cap. 3. nu. 75.
inquit: *Esse fallam, improbabilem, & temerariam.
*M. Lopez de Texeda in *contr. Theolog. mor. tom. 1.*
lib. 2. tract. 3. contr. 13. num. 66. fol. 173. dicit. *Esse
omnino relegendam à sana doctrina. *Vetricelli in
quest. Moral. tom. 1. tract. 4. quest. 16. num. 4. ait: *Esse
omnino improbabilem, tam per principia intrinse-
ca, quam extrinseca, & esse fallam, temerariam, &
scandalosam, & forte graviori censura dignam. *Et
subnectit opinionem adstrictam, parvitatem ma-
teriae in delectatione venerea esse damnatam in offi-
cio sanctæ Inquisitionis ex motu Clementis VIII. &
ita refert Valdeillum, Magistrum Texeda, & Dia-
nam. Sed de hoc motu authenticè non constat, &
forsan hi Doctores æquivocationem patiuntur, hanc
questionem confundentes cum altera supra impug-
nata, & à Sum. Pontificibus damnata, nempe con-
cedente oscula, & amplexus propter delectationem
veneream ex illis confurgentem, seculis alia sinistra
intentione, non esse peccatum mortale.

22. Cæterum, quamvis ab Ecclesia damnata non
sit, cum Doctoribus citatis censetur omnino improba-
bilem, & ab scholis exterminandam. Quæ si ali-
quando arrisit Patri Sanchez *lib. 9. de Matrim. dis-*
put. 46. num. 9. & 17. eam postea retractavit in *sum-*
rem. 2. lib. 5. cap. 6. num. 12. Et similem doctrinam Je-
suitæ omnes execrantur, extatque in societate præ-
ceptum à Rever. P. Præp. Generali Claudio Aqua-
viva. *Ne ullus ex societate publice, vel private,
non modo ut veram, vel probabilem, sed nec ut
tolerabilem quidem doctrinam ulla ratione doceat,
aut sibi placere significet, aut secundum illam con-
siliium cuiusdam det, scilicet, in re venerea exiguum a-
liquam delectationem deliberatè quaesitam propter
levitatem materiæ excusari à peccato mortali.
*Idque prohibet sub pœna excommunicationis,
& privationis lecturæ, vocis activæ, & passivæ, & in-
habilitatis ad quælibet officia. Cujus præceptum in
Cōgregatione, non à Generali in decreto 24. renovatū fuit,

& extensum ad quamcumque minimam delec-
tationem veneream, non solum quaesitam, sed dele-
ratè admissam. Videatur P. Mendo in *part. 1. de*
mor. differ. 5. ad 6. Decalogi præceptum, ubi innumera
ex Societate Doctores pro hac sententia referunt.

23. Ratio à priori hujus veritatis opinio est,
quia delectatio venerea, quantumvis minima, vo-
luntatis igne succensa, gravem spirituum commo-
tionem frequenter excitat, & consequenter per
venem delectationem veneream, ut dicitur, de
titillatione carnis ex vehementissimæ commo-
tionis igne suborta monstrant. Ergo saltem ab objecto
quem simul cum objecto, & appetitu sensitivo ca-
sare solent, gravem malitiam subire, necesse est. Se-
cundo probatur ratione, quia, conclusio ne prima
demonstravimus, delectationem ex oculis, & am-
plexibus libidinosis deliberatè quaesitam, gravius
peccatum constituit; nempe quia omnis delectatio
venerea, & libidinosa natura sua ordinatur ad co-
pulam, vel effusionem seminis: est enim illius initium,
initium, & pars, & ejusdem ordinis moralis, &
delectatione actus consummatio. Ergo licet de-
beratè velle copulam, vel seminationem illam, in
quacumque etiam minima quantitate, semper est
peccatum mortale; ita etiam velle quantumvis
minimam delectationem veneream, semper est
commotionem, quam sublequitur.

24. Adde, delectationem objectivam levem, que
sentitur in carne, & in appetitu sensitivo, cum
dem rationis sit cum delectatione copulæ, & cum
pars, & initium, ut supra diximus, non possit non
sequenter, propter affinitatem, comitari imaginari-
nem delectationis actus consummationis: hanc autem
naturaliter sublequitur tam delectatio appetitus
sensitivi, quam cogitatio talis delectationis, ali-
ens, & trahens voluntatem in ejus consensum. Unde
quando voluntas deliberatè consentit in delectati-
onem illam, quæ levis ab operante censetur, et
moraliter impossibile, non simul complacet de gra-
vi delectatione copulæ cogitatæ, vel de illa, quæ
appetitus sensitivus fruitur. Nemo ergo prædictum dubi-
tare potest, maximum labendi periculum in his de-
cernendis subesse, & veluti anguem sub herba late-
re, & quam difficile cuique sit, deliberatè quaerere
vel admissa delectatione levi, à gravius compen-
santia abstinere: præcipue cum quævis venerea de-
lectatio deliberatè admissa mentem aliquatenus per-
turbet, unde major accrescit difficultas gradum
stendi, & intra certos terminos illam cohibendi: et
modica enim scintilla ingens non raro constituit
incendium: practice ergo loquendo in rebus venereis
concedi non potest parvitas materiæ. Et ita firmum
tenendum. Quamvis physice, & speculative leve
quandoque contingere possit, inficiari nequeam. In
quo sensu plures ex citatis pro contra sententia
ponendi sunt, ne in opinionem adeo ab-
surdam adisse dicantur.

(*)

QUÆ